

0+

*“Торо пиалап улыт яндар шўман-влак:
цупо Юмын уажыт” (Мф. 5:8).*

ШҮМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ № (67) №, 2018 ий ноябрь

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыше почеш

«Казанский» юмона - темнан аралтыш!

**Идалык ончыч, 2017 ий
4 ноябрьыште, Моско
Кремлын Патриарший
Успенский Соборыштыжо Святей-
ший Патриарх Кирилл Иошкар-Олан
да Марий Элын архиепископшо Иоан-
ным митрополит саныш шогалтен.**

Тыгай кугу пашам шукташ арам огыл 4 ноябрьым ойырен налме. Лач тиде кечын православный калык Юмын Аван «Казанский» иконыжын кечыжым палемда.

1612 ийыште, кунам поляк-влак чоялы-кышт дене Моском шупшын налыныт, патриарх Ермоген калыкым Шочмо элым аралаш ўжын. Тунам князь Димитрий Пожарскийын вуйлатыме ополченийыш Озан ола гыч Юмын Аван «Казанский» иконыжым колтеныт. Кредалмаш деч ончыч ополченец-влак кум кече пўтым кученыт, сенаш полшыжо манын, Юмын Аван «Казанский» иконыжо ончылно пеш чот кумалыныт. Нунын сөрвалымышт Юмын Аван деке шуын: князь Димитрий Пожарскийын сарзыже-влак, Москваш керылт пурен, 22 октябрь (кызыт 4 ноябрь) кечын тушман деч олам утареныт. Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван утарымыш лўмеш пеш кугу кумалмашым эртареныт.

Тиде кечым, ончыкылык тукумат ынже мондо манын, кажне ийын пайремлаш тўналыныт. Революций марте 300 ий наре тиде пайремым Русьышто Россий державын кечыже семын палемденыт. Лач Юмын Аван «Казанский» иконыжо Руш мландым кеч-могай тушман деч утараш полшен. Бородино кредалмаш деч ончыч Кутузов тиде юмона ончылно кумалын. Сталинград кредалмашат тиде юмоналан молебным служитлыме гыч тўналын.

1649 ийыште Алексей Михайлович кугыжан кўштымыш почеш Юмын Аван «Казанский» иконыжын кечыже кугыжаныш кўкшытым налын: тудым Калыкын икоян улмо кечыже семын палемдаш тўналыныт.

Но совет власть жапыште ты пайремым палемдымым чарненыт. Лач 2005 ийыште Кугыжаныш Думын пунчалже дене тудым угыч пўртылненыт. А марий калык 4 ноябрьыште иканаште кум пайремым палемда: кўшнў палемдыме кок пайрем деч посна Марий Эл Республикын шочмо кечыжым пайремла.

Тек Юмын Аван «Казанский» юмонаже ончыкыжымат мыланна аралтыш лиеш, йўратыме да пагалыме митрополитна Иоаннлан шуктымо пашажым эшеат лектышанракым ышташ полша!

Черкыланна 225 ий

21 октябрьште, Витлыгече пайрем деч вара колымшо арнян, Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн Кокшайск посёлкысо Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лумеш храмыште Литургийым эртарен. Тудлан храмын настоятельже иерей Алексей Леонов, Олыкмарий черке кумдыкын благочинныйже, Кожласола селасе святитель Николай Мирликийский лумеш черкын настоятельже протоиерей Алексей Никитин, Семёновко селасе Юмын Аван Шочмыжо лумеш черкын клирикше протодиакон Михаил Козловский полшенит.

Украин мландыште тыныс илыш лийже да православный черке-влак ик ойыш шуышт манын, литургий годым посна молитва-влакым лудыныт. Вара, Евангелийым да Юмын Авалан молитвам лудын, крестный ход дене каеныт. Литургийыштат, крестный ходыштат казак-влак полшенит.

Крестный ходым мучаш-лымек, митрополит Иоанн кумалше-влаклан тыге каласен: «Пагалыме иза-шольо, акаш-шужар-влак! Таче Святой Черке шымше Тунямбал Соборын ачаже-влакым пагален шарна. Лач нуно иконым жаплаш кълмым пенгыдемдымышт дене черке туныктымашым тичмашым ыштеныт. Черкыште ме тендан дене купельыште шочына: кажныже вуд дене чывылгымыж годым сулыклан кола да Христос дене пырля ылыжеш. Евангелийыште Господь Шке мыланна каласен: «... туня куана, а те шорташ тунгалыда. Но Мый тыланда тудо куаным пуэм, кудым тендан

деч ниго шупшын огеш нал». Тиде куанже Ылыж кынелше Христос нерген. Святой Черке ушандара: Христос Ылыж кынелын гын, меат ылыж кынелына. Святой Православий Христосын Евангелийыште каласен кодымыж почеш ила. Святой Черке святой ача-влакын кўштен кодымыштым, собор-влакын правилыштым пенгыдын шукта, кажне христианиным тиде чот шергакан поянлыкым аралаш ўжеш».

Умбакеже митрополит Иоанн йоча-влак дене вашлийын. Рушарня школыш коштшо да военно-патриотический клубын ўдыр-рвезыже-влак Кокшайскысе храмын кў полатшым чонымылан 225 ий темме лумеш изирак концертым ончыктеныт.

Тиде кечынак кастене митрополит Иоанн Йошкар-Оласе преподобный Серафим Саровский лумеш храмыште вечерням служитлен.

Юмылан ўшанен илаш тўналына

20 октябрыште Волжск да Шернурын преосвященнейший епископшо Феофан епархийын йўдвел черке кумдыкыш пурышо приходлаште лийын.

Шернур район Марисоласе Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леvedмыже лўмеш черкыште владыка литургийым эртарен. Тудлан ты храмын настоятельже протоиерей Сергей Сильдушкин, Шернур посёлкысо Михаил Архангел лўмеш черкын настоятельже протоиерей Владимир Власов, Эрвел черке округын благочинныйже да Кужэнер посёлкысо святой чудотворец Николай Мирликийский лўмеш черкын настоятельже протоиерей Вячеслав Михайлов, Элембай селасе преподобномученик Андрей Критский лўмеш храмын настоятельже протоиерей Сергей Бажанов да Волжск олесе Николай чудотворец лўмеш черкын клирикше

диакон Иоанн Захаров полшенит.

Украина мландыште тыныс илыш верч да Православный черке-влак икоян лийышт манын, литургий годым посна молитва-влакым лудыныт. Службо мучашыште владыка император Максимилиан годым илыше да Иисус Христослан чот ўшаныше, тиде амаллан верч шке вуйыштым пыштыше мученик-влак Сергей ден Вакхын илыш корнышт дене палдарен. Вет лач 20 сентябрьште

православий нуным пагален шарна. Тиде кечынак Руш мландын святой игуменже Сергей Радонежский монахыш пуртымо ўп тўредме йўлам эртен. Епископ Феофан шке ойжым тыге мучашлыш: *«Святой мученик-влак Сергей ден Вакх мемнан верч Юмын престолжо ончылно кумалыт юмылтат манын, ўшанен кодына. Тугеже Юмын шўлышым Господь мемнан капышкына, шўмышкына шыненак пурта да ме тидым шкенан йыр улшо лишыл енна-влак дене пайлышаш улына. Айста святой мученик-влак семынак Юмылан ўшанен илаш тўналына. Молитва-влакым, ванон ден акафистлам лудына, православный вералан ўшанле лийын кодына».*

Литургий деч вара Марисола школын тенемшыже-влак изирак концертым ончыктенит.

Тиде кечынак владыка Феофан Йўдвел черке кумдыкын эн мўндыр луклашкыже миен, Кугушен селасе шукерте огыл чоңымо Косма да Дамиан лўмеш храмыште да Зашижемье селасе Юмым Шочыктышо да эреак Удыр улшо Эн Святой Владычицын Шочмыжо лўмеш черкыште лийын. Прихожан-влак кок веречат кугу унам кинде-шинчал да пеледыш аршаш дене вашлийыныт. А вашешыже владыка погынышо калыкым благословитлен.

Волжск да Шернур епархийын пресс-службыжо.

Шке СВЯТОЙЫШТЫМ КУАНДАРЕНЫТ

Преподобный Сергийым тунемше ден туныктышо-влаклан полшышо святойлан шотлат, вет изиж годым тудлан шкаланжат шинчымашым погаш чот неле лийын. Варфоломейын (тунам тудым тыге лүмденит) изаже-влак сайын тунемынит, ача-аважат тудлан полшаш тыршенит, шкежат святой книга-влакым лудаш шонен, но чыла тыршымашыже арам улмаш. Рвезе тунам Господьым сөрвалаш тўналын. Йодмыш почеш икана тыгай орыктарыше вашлиймаш лийын. Ачаже тудым олыкыш имньым кычалаш колтен. Варфоломей пушенге ўмылыш каналташ шогалше монахым вашлийын да шке ойгыж нерген ойлен, тунеммаште полшыжо манын, тудын верч Юмым сөрвалаш йодын. Старец ўшандарен каласен: «Тачысе кече гыч чылашт деч сайын тунемаш тўналат». Да тораште огыл верланыше часамлаш пурен, псаломым лудаш кўштен. Рвезе тидым тунамак шуктен да псаломым тўкныде лудын кертмышжлан чот йывыртен. Ты вашлиймашым сўретче М.Нестеров «Видение отроку Варфоломею» радынаштыже ончыктен.

Иошкар-Олаште Сергей Радонежский лўмеш православный гимназий улмым шукын палат. Тиде гимназийыште тунемше-влак 5 гыч 14 октябрь марте шкеныштын пылпомышысо покровительыштан пўлеклалтше арням эртареныт. Ты арням кузе эртымыже рушарня школлаште тунемше ден туныктышо-влаклан могай-гынат пайдам пуэн кертеш манын, чылажымат радамлен ончыкташ тыршейт.

Икымше кечын йоча-влак пайрем концертыште туныктышышт-влакым салам-

ленит. А 7 октябрьыште, рушарнян, кугурак гимназист-влак святой мученице Татиана лўмеш храмыште эртыше кас кумалмашке толыныт.

8 октябрьыште – преподобный Сергийым уло черкын пагален шарныме кечын – эрдене гимназийыште пайрем молебным иерей Андрей Иванов служитлен. А 1-ше «А», 1-ше «Б» ден 11-ше класслаште тунемше-влак, шукертак негызлыме йўлам шуен, Килемар районышто верланыше Богородице-Сергиев пустыньыште эртыше пайремыш каеныт.

Ик эн тўн мероприятие – «Гимназист лўмым пуймаш» – святой мученице Татиана лўмеш храмыште эртен. Тений ты лўмым 45 первоклассник налын. Юмын литургий деч вара йоча-влакым гимназийын директоржо, ты храмын настоятельже протоиерей Евгений Сурков саламлен да кажныжлан гимназийын логотипшым ончыктышо знакам, шевроном, кучыктен.

Святойым шарныме декаде лўмеш тунемме пўлемлам сўрастареныт. Радонежысе чудотворецын илыш корныжо да подвижше нерген Класс шагатыште мутланеныт. Тўналтыш школышто тунемше-влак Варфоломейын йоча да самырык жапшым шымленыт гын, «Руш мландым иктыш ушымаште Сергей Радонежскийын рольжо» вашмутланымаш кыдалаш класслаште эртен. «Светоч» рўдерын пашаенже Н.С.Коморина «Пересвет и Ослабя: Куликов пасусо кредалмашын геройчо-влакын тайнышт» беседем 6-шо классыште эртарен. Священник Андрей Иванов кугурак класслаште тунемше-влак дене пырля «Преподобный Сергийын

латкок духовный туныктымашыже» темым лончылен.

Декаде жапыште тунемше-влак Радонежысе чудотворец нерген мультфильм ден документальный фильм-влакым онченят. «Преподобный Сергийын илышыжым сайын палыше-влак» манын лумдымё интеллектуальной викториныште шинчымашыштым тергенят. 10-11-ше класслаште тунемше-влак «Шылтыме поянлыкым кычалмаш» квест-модыш пеш келшен. «Снайпер» модышыш, пионербол да баскетбол дене танасымашыш ушнышо-влакат шукын лийыныт. «Святой Руш мланде» почеламут конкурсыш чыла класс гыч сылнын лудшо-влак ушненыт.

Кугурак класслаште тунемше-влак батушка Евгений шке храмыштыже экскурсийым эртарен. Гимназист-влак тыгак диакон Игорь Коваль дене вашлиймашыш толыныт да епархийыште самырык-влак дене паша шотышто полка нерген утларак пален налыныт.

Декаде мучаште адак кок концерт лийын: тунгалтыш классла гыч йоча-влак шке йоратыме святойышт нерген мурым мурыныт, почеламутым лудыныт да сценке-влакым модыныт. А эрлашыжым кугурак гимназист-влак пантомим жанр дене миниспектакль-влакым ончыктеныт.

Святой-влакым, шкаланна полшаш йодын, эре сорвалена, а таум ышташыже шукыж годым мондена. А тебе Йошкар-Оласе Сергей Радонежский лумеш православный гимназийын тунемшыже-влак шке святойыштым куандараш кузе чот тыршеныт.

Пресс-службын материалже почеш.

У черке калык дене темше лийже

11 октябрыште Волжск ден Шернурын епископшо Феофан Морко район Октябрьский посёлкысо Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лумеш черкым святитлен. Вара угыч нолтымё тиде храмыште Юмын литургийым эртарен.

Чон пырткен вучымо ты пайремыш посёлкысо калыкат, уна-влакат шукын погыненыт, черке коргыш чыланжак шыген кертын огытыл. Туге гынат Юмын мутым, епископын туныктен ойлымыжым туткын колыштыныт. Епископ Феофан Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лумеш пайремын кузе шочмыж дене палдарен, калыклан Юмын Аван благословенийжым йодын, тыныс илыш ден порылыкым тыланен. «...Ушанем, – каласен епископ Феофан, – ме, таче черкыш кумалаш да Юмын Шочыктышо Эн Святой Аванам пагален шарналташ толшо-влак, Господьын порылыкшым налына. Тудо мемнан йодмынам шукта да языкнам касара. Тек Юмын Ава шке леведышыже йымалне мемнам умырна мучко арален ашна».

Владыка Пырчесым подылшо-влакым саламлен, храмыш толшо кажне ег шке языкшым шылтыде касарен, у илышым тунгалже да Пырчес темыман Чаше деке яндар чон дене лишемже манын тыланен.

Пайрем шұлышым умбакыже самырык прихожан-влак шуеныт, погынышо-влак лан сылне муро ден почеламутлам полекленыт.

Мемнан редак-
цийыш тыгайрак
йодыш пурен:

**–Енлан өпкем кучы-
мым молан сулыклан
шотлат? Тыйынак ку-
мылетым волтат, тыйы-
нак чонетым корштарат
да тылатак эше ойлат:
вуеш налмаш – кугу су-
лык! Кузе тидым умы-
лаш? Вет кидем але йо-
лем коршта гын, тиде
сулыккан ок шотлалт!**

**Ты йодышлан вашму-
тым ме священник Фе-
дор Бородинын шонка-
лымаштыже муынна да
тудым тыланда лудаш
темлена.**

Кунам иктаж-көлан не-
леш налына, мемнан чон-
на коршта веле огыл,
тудо сыра, еным титакла,
эше үчым шукташ шона.
Кузе тыге мемнан шкем
йоратымынам да кугеш-
нымынам эмгаташ тошты-
ныт? Вет ушыштына огыл
гын, шүмыштына ме шке-
нам тўнян рўдыжлан
шотлена, а молышт мемнан йыр пўрдшаш
улыт. А чын христианин тўнян рўдыжлан Го-
сподьым шотлышаш. Но айдеме шке умылы-
машыж деч ынеж коранг,
сандене тудын чонжо тар-
вана.

Тыгеат лиеш: южгу-
нам лишыл енак мем-
нам лўмынак обижатла. Ту-
нам ме тиде ен деч өрдыжкў
корангаш тыршена. Но ме
шке эрыкна дене огыл, а
Юмын эрыкше почеш илы-
шаш улына. Апостол Павел
ойла: **«Кертыда гын, лийме
семын, чылашт дене тынысын
илыза».** Чылашт дене келшен
илаш ок лий гынат, тынысы-
жым аралаш кўлеш. Опкем
кузе гынат сенгыман, кеч ти-
дым ышташ южгунамже пеш
неле. Вуеш налмашым арам-
лан огыл кугу сулыккан шот-
лат. Кеч-могай сулык ваш-
тареш кучедалаш чот неле,
тыштат тыгак. Опкем кучымо
ваштареш кучедалаш кўлмў
нерген шуко енын ушышкы-
жат ок пуро, вет тудо шкен-
жым арам обижатлымылан
шотла, а весым титаканеш
ужеш. Ме шонена: тек ти-
такан ен мемнам простит-
лаш сўрвала, а шке осаллыкше верч Юмо он-
члыно мутым куча!

Тидын шотышто Христос тебе мом ойла:
**«Кунам кумал шогеда, тендан ваштареш ен-
влакын титакыш пурымыштым кудалтыза, ту-
нам Пылпомышысо Ачадат титакдам кудалта.**

ЧОЯ СУЛЫК

**Енын титакшым огыда кудалте гын, Пылпо-
мышысо Ачадат тендан языкдам ок кудалте».**
(Мк. 11;25-26).

Тугеже иктаж-көлан өпкем кучена гын, ме

шкеже Господь деч нимомат
йодын она керт. Шкенам да
мыланна осалым ыштыше
еным Юмын судшылан она
пу гын, ме шке сулыккан ку-
далтыме нерген йодын она
керт. Тугеже Причастийланат
ямдылалташ ок лий, вет туш-
то каласыме: **«Юмын Вўржым
подылмет деч ончыч тыйым
шўлыкандыше дене сўрасе,
вара иже Пырчес подылаш
ўрын лишем».**

Өпкем кучымаш мемнам
ен-влак деч веле огыл, Юмо
дечат корангда. Иктаж енлан
вуеш налына гын, тунамак
тудын верч порын кумалаш
кўлеш. Айдеме уш дене ти-
дым умылаш неле, но хри-
стианинлан тыге ышташ
кўлмў нерген эше кок тўжем
ий ончыч апостол Павел ой-
лен коден: **«Мемнам вурсат, а
ме порым тыланена, мемнам
поктылыт, а ме чытена,
мемнам мыскылат, а
ме поро мутым ойлена.
Ме тўнялан луктын
кудалтыме шўкшак гай,
кызыт марте чылалан куштыра гай лийынна».**

(1 Кор. 4;12-13).

Тиде законом тўня ок умыло да ынежат
умыло, а те тўчен ончыза! Иконо ончыко шо-
галын, саде ен верч сукен кумалза да йодса:

Умбакыже - 7-ше лаштыкыште.

«Юмо, Шкендын (лүмжө) кулетым серлаге». Кеч тиде жапыште уло көргыда эше шолеш, нигунарат тидым ыштымыда ок шу. Но тыге ыштеда гын, те шке эрыкдам огыл, а Юмын эрыкшым шуктеда, сандене Тудо пеленда лиш. Юмын порылыкшо шүмдам пушкыдемда, чондам лыпландара, да тенданым веле огыл, а колан те өпкем кучеда – тудынымат. Тендан кумалмыда дене саде ен сай могырыш вашталт кертеш. Христос каласен: **«Мый тыланда ойлем: осалым ыштыше ваштареш ида шогал. Кө тыйын пурла шүргетым сова гын, весыжымат тудлан савырал».** Осалым умбаке ит шаре: кумал, порылыкым, тазалыкым, тыныслыкым тылане. Юмын порылыкшо чылашлан сита. Шке дечет йод: **«Ала мыят иктажшым обижатленам, да тудын чонжо кызыт мартеат корштен коштеш?»**

Шукуышт тидын нерген палат, но йөршын огыт акле да огыт шукто, а эре өпкелат: «Юмо мемнам ок кол ала-мо?» Мыланна Юмым да лишылна-влакым йөраташ каласыме, сырен кошташ нигуштат каласыме огыл. Вуеш налат, шыдым кучет, үчым ышташ шонет да лишылетым от йөроте гын, тугеже Юмымат от йөроте. Тыге ойла йоратымашын апостолжо Иоанн Богослов.

Өпкем кучымаш – вашке шарлыше чер дене иктак. Тудо йырже моло түрлө сулыкым пога. Тыгай состоянийыште ен нерген удам шонымына шукуж годым чын огыл, ме шке чоннам гына лавыртена. Сандене шкаланна огыл, а Юмын чынжылан үшаныман. Тудо чыла ужеш да пала. Святой Силуан Афонский ойлен: «Мемнам тунам гына христианинлан шотлаш лиш, кунам ме лишыл еным веле огыл, а тушманым йоратыме нерген күштымашым шуктен илена». Тидыже обижатлымым чытыме гыч түналеш огыл мо? Христос Евангелийыште арам огыл каласен: **«А Мый тыланда ойлем: тушмандам йоратыза, тендам каргышылан порым тыланыза, тендам ужмышудымо-влаклан порым ыштыза, тендам вурсышо да поктылшо верч кумалза».** (Мф. 5: 44).

Нелеш налмыда нерген енлан шыде пар дене луктын ида опто. Тиде нимо сайыш ок шукто. Шке шочшыда да лишылда-влак денат чытыше лийза.

Рушарня школ йоча-влакым вучен шуктен

Чакмарийысе Святой Троице лүмеш черке пеленысе Рушарня школ шке пашажым түнгалын. Кенез каныш мучко мыняр-гынат кушкын шуйнышо, весела чурийвылышан, пенгыдемше ушан йоча-влак кугыен-влак дене пырля рушарня кечын школыш вашкеныт.

Рушарня школын туныктышыжо Г.А.Степанова ончысо семынак нуным шокшын вашлийын, үстел йыр поген, святой-влакын илыш корнышт нерген каласкален. Ты школыш икымше гана толшо йоча-влак черкыште шкем кузе кучаш, онгым кузе чын ыреслен, Юмылан кумалаш, Пырчесым подылмо деч ончыч кузе сукен кумалаш, кузе кидым онгышко пыштен, тынеш пуртымо лүмым раш каласаш туныктен.

Иерей Михаил ача пеш йывыртыше, поро кумылжо дене чылаштым у тунемме ий дене шокшын саламлен. Тунеммашке у программым пурташ, келге духовный шинчымашым налаш темлен. «Курым курымеш Юмын лүмжө йоча-влак гоч мокталтше. Нунын йүкышт черкыште нигунамынышт шыплане», – тыланен тудо.

**Серафима
Корнилова.
Провой кундем.**

Пиал

Эрдене пашаш кынел каем – нуно мален кодыт. Мален кийыше ньогам кӧ ужын гын, чоныштем могай шижмаш озаланымым сайын умыла. Нуно суксо гай улыт, а йоча йӱк дене темше пӧрт рай дене иктак. Пелашем дене коктын кум ӱдырым куштена. Паша гыч толмекем, нуно омсадӱрыш куржын мият да «Ачай толын!» манын, шӱйышкем кержалтыт, ӧндалыт, шупшалыт. Ты куаным нимо дене тагастараш огеш лий. Пиалан улмемлан кажне эрдене уло чонем дене Юмылан тауштем. Тудлан да пелашемлан кӧра мый илышым вес семын аклаш тунемым. А вет эре тыге лийын огыл...

Катя дене латкуд ияш улмына годым вашлийынна. Кок ий келшымек, армийыш кайышым. Катюша ӱшанлын вучыш. Пӧртылмекем, пачерым айлен, пырля илаш тӱнална, но ышна возалт. Мый МВД-ын ик спецподразделенийыштыже служитленам, Катя ательешке модельерлан пашаш пурыш. 1995 ийыште Кавказыште сар тарваныш. Мый чӱчкыдын командировкыш коштынам: пел ий командировкышто, пел ий «чарка кӧргыштӧ». Вара ӱдырна шочо. Мый тугак иленам, а Катюша ег пачерыште илымылан, шагал пашадарым кондымемлан ик ганат ӧпкелен пелештен огыл, лач ӱдырна дене жапым шагал эртарымемлан, аракалан вуйым пуымемлан шылтален. А мый «Салтак канышаш» манын вашештенам.

Икана амалкалче йолташем шкеж деке пашаш ӱжӧ. Катюш дене канашен налмек, келшышым. А Катя куанымыш дене каваш чонешташ ямде лийын, вет командировкыш коштым, аракам йӱмым чарнем да эше окса шотыштат нелылык деч утлена манын шонен. Такшым тыгакак лие: ик ийыште пачерым, машина нална. Но окса шинчамым петырыш, мый ончычсо семынак ешемым кудалтен коштынам, южгунам малашат толын омыл. «Оксам кондемыс, мо эше нунылан кӱлеш?» шоненам.

Кум ий гыч еш гыч лектын кайышым.

«Возалтын огынал, пачерым кодем, ӱдыремлан окса дене полшаш тӱналам, а шкеже эше эрыкыште коштам, мом шонем – тудым ыштем» манын шоненам. Тунам вет 30 ияш гына лийынам, а еш – кугу нумалтыш. Катя шортын. «Нимат огыл, шортеш да чарна. Шкаланже весым муэш, лыплана», – шоненам.

Вич тылзе гыч мый кугу туткарыш логальым. Корнышто йӱшӧ ошкылшемла, мыйым машина тӱкен шуэн, полишым пуымо олмеш, чашкер коклаш кудалтен коденыт. Эрдене гына пеле колышым пашаш кайыше ӱдырамаш муын. Шкеже шенгелнем машина кудалме йӱкым колым, вара чот перымым да чыташ лийдыме корштышым шижым. Да чыла йомо. Уке, мый колен кайыше моло ег семын ны кужу туннель дене шым чонеште, ны Юмын волгыдыжым шым уж, ны ия-влак ышт руалткале. Но мый шижым... Мый пеленем Юмын улмыжым шижым, толык Шкенжым шым уж. Шогем пеленже, а ончылнем уло илышем эрта. Теве мый изи ньога куржталам, теве мыйым, пеле колышым, пошкудо рвезе вӱд гыч шӱдыра. Тиде татыштак шкемым кугыенем ужам. Теве мыйым, сусыргышым, йолташем курык кокла гыч вачешыже пыштен нумал луктеш. А теве чыла йырнык пашамым ужам. Нуным Туддеч шылташ огеш лий. Мый уло капем, лулегем, вуйдорыкем дене шижам, могай мый шакше айдеме улам. Тунам гына улышышым: кӱчык ӱмырыштем ИЛЫШЕМЫМ тынар гана Тудо арален коден, мылам суксо гай ӱдырым ваш ыштен, чинче падыраш гай ньогам пӧлеклен, а мый чыла тидым лавыраш тошкенам...

Эмлымверыште кум тылзым эртарышым. Ончыкыжым кузе лийшашым шоналташ жап ситышын ыле. Пеленем эре Тудын улмыжым шижынам. Мый вет Юмылан ӱшанен омыл, тынеш пурымо деч вара черкыштыжат ик ганат лийын омыл. Эмлымверыште кийымым годым У Сугыным кондаш йодым, уэш-пачаш чарныде лудым. Шинча ончычем пуйто пӱрдышым налын кудалтышт, тӱням йӧршын вес шинча дене ончалыым.

Катюш ден ӱдырем толаш тӱналыыч. Катя нимом пелештен огыл, кочкашем конда, кровать воктене шып шинча да кая. Йолымбак шогалмекем, эмлымвер пеленысе черкыш кайышым. Настоятель Алексей ача дене вашлийым, кужу жап кутырышна. Тудо каласыш: «Пелашет ден ӱдырет тышке кажне кечын коштыт. Кузе шонет, мом нуно Юмо деч йодыт?» Тунам мый икымше гана языкем касарышым, вачымбачем пуйто кӱ курыкым налын кудалтышт. Эмлыверыште кийымым годымак Катя деке миен, ончылныжо титакан улмем каласаш да мылам марлан лекташ йодаш шонышым. А келша гын, черкыште венчалтына ыле.

Пелашем ден ӱдырем деке ошкылмем годым чот тургыжланенам, а шкеже эре Юмым сӧрваленам: «Господь, эше ик гана мыланем полшо».

Тиддеч вара шым ий эртыш. Катя ден когынян кум ӱдырна кушкеш. Кажне рушарнян да кугу пайрем кечын черкыш коштына. Кӧм мый пытартыш гана полшаш йодынам, Тудо мылам тачат полша. Тау Юмылан!

**В.ДУБРОВИН.
А.ЭМАНОВА ямдылен.**

Туныктен каласыме шомак

уло вийын шкеныштым кучаш тыршенят. Сай модышым когыныштынат пеш налмышт шуын. Ача деч могай модышым йодмо нерген кужун шонкаленыт, но кастрюльшто мо улмым пален налаш чон тугак ўжын. Атым почын ончалына гын, ачам вурсаш тўналеш манын, шўжарже лўдын. А акаже, шке лўддымылыкшым ончыктен, тудлан каласен:

– Ме йышт гына вашке ончалына да петырена, ачана тидын нерген палашат ок тўнал.

Кунам тудо изиш гына ате петыртышым нўлталын, тушеч пўрткайык вурт веле койын, почмо окна гыч уремышке чонештенат лектын. Кастене ача паша гыч толын, яра атым ужын да каласен:

– Ну мо, изи Ева-шамыч, осал ден сайым палдарыше пушенгын саскажым она коч ыле манын ойлышда вет, а шкеже кастрюльш ончалде ышда чыте?

Пеш йўндымў лийын гынат, кугурак ўдыржў йодын:

– Ачай, осал ден сайым палдарыше пушенгыже могай лийын, молан тудын саскажым Юмо тўкаш кўштен огыл?

– Икымше ег-влакын чоныштым тергаш манын, Юмо тунам ик кўштымашым пуэн: ты пушенгын саскажым ида коч. Тудын кўштымашыжым пудыртымо дене Адам ден Ева порылык олмеш осалым шкеак ойырен налыныт. Вет чыла осал койыш мут колыштдымаш гыч тўналеш. Икымше ег-влак мут колыштшо лийыт гын, Юмо нуным эше шуко порылыклан туныктен кертеш ыле.

Атеш петырен кодымо пўрткайык таче тыланда осал ден сайым палдарыше пушенгын саскаже олмеш лийын. Теат мыйын оем колыштын одал да Адам ден Ева семьянак тергымашым эртен кертын одал. Ончыкыжым пенгыдырак, мутым колыштшо лийза!

Узьмак (рай) гыч Адам ден Евам поктен колтымо нерген Библийсе историйым колышт налмеке, акаж ден шўжарже, кок изи ўдыр, шўлыкангыныт да ачаштлан каласеныт:

– Ачай, ме узьмакыште лийына гын, осал ден сайым палдарыше пушенгын саскажым она коч ыле, вет Юмо тудым тўкаш кўштен огыл.

– Туге, – шыргыжалын ачашт да нуным малаш пыштен, а шкеже ик онайым ышташ шонен пыштен.

Эрлашыжым эрдене тудо чылашт деч ончыч кыненыт, кудывечыште пўрткайыкым кучен да атыш петырен шынден. Удыржў-шамычым помыжалтен да, окнаште шогышо кастрюльым ончыктен, манын:

– Мыйын паша гыч пўртылмешкем тиде ате леведышым ида тўкў. Мый кастене толам да тыште ямдылыме сюрпризым тыланда шке ончыктем. Мутем колыштыда гын, когыляндат сай модышым налын пуэм.

Ача ден ава пашашке каеныт, ўдыр-влак шкет кодыныт. Кухньо окнаште шогышо кастрюль нунын чоныштым чыгылтен гынат,

20 октябрьште Советский район Вечын селесе Святой Троице лўмеш черкыште Юмын литургий ден панихиде икымше гана марла эртаралтыныт. Ты черкын настоятельже иерей Вячеслав Мамаев мемнам, Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархий пелен чумырымо миссионер хорын мурызыжо-влакым, шокшын вашлийын. Службышто кучылталтше муро-влакым регент Ирина Лебедеван вуйлатымыш почеш марла муренна.

Шочмо йылме дене эртыше литургийым ег-влак тўткын колыштыныт. Вет эше святой Иоанн Кронштадтский ойлен: «Висан пурла велышкыже Юмын литургийым, а шолашке тўнян уло пояныкшым верандаш гын, Юмын литургий тўнян уло пояныкшым сена». Кумалше-влак Литургийым умылен колышт шогеныт. Службо деч вара нуно мўнгышкышт каяш вашкен огытыл, Вячеслав ачалан тыгай кумалмашым чўчкыдынрак эртараш темленыт. Сандене, пырля эше шукыракын погынен, адакат марла кумалаш манын, мемнам вес гана толаш ўжыныт.

Александра РЫБАКОВА,
миссионер хорын мурызыжо.

Шўмышкышт шынен

Пире – утарыше

Икана ачам Сибирьыште пырля
служитлыше йолташыжым
вашлийын. Тудыжын пурла
кидыштыже кок парняже уке лийын.
Ачамын öрын ончалмыжлан, йолташыже
тыгай историйым каласкален:

– Мемнан ялыш ик поян ен толын, тракторым, вольыкым налын шогалтыш. Калык туддек пашаш кошташ тўнале. Кугу огыл гынат, но жапыште тўлымö пашадар нигöлан уто лийын огыл. Ик жап гыч озан вольыкшо йомаш тўнале. Чылажымат пире-шамыч ўмбак шўкальыч. Поян енет кажне пуштмо пирылан изи огыл оксам сöрен. Мыят öрдыжеш шым код.

Ялысе пöръен-влак дене эр-эрак кынелын, чодыраш тарванышна. Вигак кум пирым лўйышна, а варажым – шып, пуйто нуно шылын каеныт. Меат изиш каналташ, пелен налме кочкышнам пурлаш шична. Умбакал огыл, кў йымалне, пещера лийын. Лач тушеч ик пире лектат, ўмбакана ырла. Мыланна тиде онайын чучо, вет пире еным ужмекыже кудал шылеш. А мый, шуко шоныде, куроком темдалым: «Нылымше ямде». Ме пирым мöнгö толшыла погена манын шонен, верешыжак коден, ўмбаке кайышна.

Эше кок пирым лўйышнат, мöнгышкыла савырнышна. Кунам каныме верышкына пöртылна, мый менге гай тўнын шогалтым. Кум пире иге колышо аваштын онышкыжо пызнен, шöрым кычалеш. Шинчавўдем йорге йогаш тўнале. Тиде жапыште дробовик гыч лўйымö йўкым колым. Мый пире иге-влак дек тöрштышым, иктыжым, эше илышым, кидышкем налым, изи пушкыдо моклака нелын шўлаш тöча. Тудо шинчашкем ончале, кидем нулале; шинчаж гыч пурса пырче гай шинчавўд лекте, шўмжö кырымым чарныш.

Пöръен-влак колышо иге-шамычимат пырля пыштынешт ыле. А мый, пуйто шинчыр гыч утленам: «Ида тўкале, чыладамат лўем!»

Нуно кайышт, а мый мландым пургедын, пире авам да иге-влакым тоен кодышым. Нунын деч прощенийым йодын, мöнгыш кайышым. Тиддеч вара пире лўймашке тетла

коштын омыл.

Икмыняр ий эртыш. Мый сонарыш мераным лўяш кайышым. Кече мучко коштым, но нимат ыш логал... Мöнгö век тарванышым, но тиде жапыште кугу поран тарваныш, лумым пўтыра, корно йомо, шке нер деч ўмбакал нимат ужаш ок лий. Корным палыде, ял мogyрыш ошкедаш тўналым.

Мыняр жап коштынам – ом пале, умылышым: корным йомдаренам. Йыжынем каен, кидем-йолем шижде, лумыш шунгалтым. Поран чарнен, йыргешке тылзе кава гыч мландышке ончен, но мыйын вием кынелын ошкылаш огыл, а тарванашат лийын огыл. Трук ужам: ончылнем тунамсе пире игыже-влак дене ваштарешем шога, чыланат ўмбакем ончат... Шкеже шонем: «Налза мыйын илышем, мый тидым шкеак суленам».

А нуно савырнышт да изи тайылыш кўзен кайышт. Жап пуйто эркеште, мый илышемын кажне секундшым шижам. Йыраваш моткоч шып лие, но тиде шыпым тораште огыл шыргылтыше пире кўтўн урмыжалтымыже лугыч ыштыш. «Чыла, – шоналтышым. – Теве мыйын колымашем».

Ик пире йолем дек толын шогале, почешыже тугаяк луянык лишеме. Мый эше мугыматаш тöчем: «Ну, кочса мыйым, мом вучеда?» А нуно ўмбакем ончат. Ончыч толшо пире лишеме, ўмбакем кўзен возо, почешыже кокымшо, кумшо... Вуй гыч йол марте левед пыштышт, а мый ўшаненат ом керт, омо шонем. Ырышым, мален колтышым...

Ял калыкын кычырыме йўкеш помыжалт кайышым. Нуныжо мыйым кычалаш лектыныт улмаш. Мый йўкым пуышым. Толын лектыч да öрын шогалыч: йырем пеш шуко пире кыша палдырнен.

Мый илыше лийынам! Лач тунам кок парням кылмыктенам, пўчкаш логалын. Пире-влак нуным ырыктен огытыл. Тиддеч вара нигунамат пычал дене лўен ом керт, тетла нимомат ом пушт.

Лидия АЛПАЕВА кельштарен.
«Прихожанка» журнал гыч.

НОЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		5	12	19	26
ВТ		6	13	20	27
СР		7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	
ВС	4	11	18	25	

17	черкын 12 кугу пайремже
14	кугурак пайрем
9	пўтыдым арня
26	колышо-влакым уштымо кече
6	пенгыде пўтö кече
6	пўтö кече

3 – Димитриевский поминка.

4 – Юмын Аван Казанский иконыжын кечыже.

5 – Господьын изажын, святой апостол Иаковын, кечыже.

6 – Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» (Всех скорбящих Радость) иконыжын кечыже.

8 – Чот орланыше святой Димитрий Солунскийын кечыже.

10 – Преподобный Иов Почаевский ден святитель Димитрий Ростовскийын кечышт.

18 – Святитель-влакын, Новгородысо Ионан да Москва ден уло Российын патриархше Тихонин, кечышт.

19 – Преподобный Варлаам Хутынскийын кечыже.

21 – Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме

Куат-влакын погынышт. Сернур селасе, Курыкмари районисо Новая Слобода селасе да ракетный дивизийысе храм-влакын пайремышт.

22 – Юмын Аван «Вашке Колыштшо» (Скоропослушница) иконыжын кечыже.

26 – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

28 – Преподобный Паисий Величковскийын кечыже.

Иисус Христос Шочмо лүмеш пўтö тўналтыш.

29 – Апостол да евангелист Матфейын кечыже.

30 – Преподобный Никон Радонежскийын кечыже.

ТАЗАЛЫКЫМ АРАЛЕНА

Пакчаште полан чеверген кеча. Арам огыл тудым коча-кована-влак пöрт воктене шындыныт. Полан тазалыклан пеш пайдале.

Тушто С витамин (аскорбиновый кислота) лимонысо деч кум пачаш шуко. Йочада чўкыдын черлана гын, полан компотым йўктыза.

Кугыен-влакат йўын кертыт. Но шотыш налза: кöн пагарже коршта – тудлан поланым кочкаш ок лий.

КОМПОТ

Кўлыт: 1,5 литр вўд, 100грамм сакырложаш, 350 грамм полан, 3 олма.

Вўдым эмалироватлыме атеш темен, шолаш пуртыза. Ончыч падыштыме олмам пыштыза, 2-3 минут шолтыза. Тиде жапыште поланым мушса да шолшо вўдыш ешарыза, эше 5 минут шолтыза. Пытартышлан сакырложашым шавалтыза. 1-2 минут гыч тулым йöртыза. Атым петыртыш дене петырыза да солык дене пўтырен шындыза. Тыге йўкшымешкыже шинчыже, вара гына йўаш лиеш.

ПОЛАН ВАРЕНЕ

Кўлыт: 1 кг полан, 1 кг сакырложаш.

Поланым эрыктыза, мушса, вўдшö йогыжо манын, дуршлагыш оптен шындыза. Вара поланым блендереш пўтырыза. Блендерда уке гын, мясуробко гоч колтен кертыда. Полан немырыш 1 килограмм сакырложашым пыштыза, шулен пытымешкыже лугыза. Тиде вартышым ончылгоч стерилизоватлен ямдылыме атылаш опытыза, юалге верыште аралыза.

КўКТЫМÖ ПОЛАН

Кўлыт: 1 кг полан, 5 кугу совла сакырложаш, 0,5 стакан вўд.

Поланым мушса, көршöкыш пыштыза, вўдым опталза да ўмбадынже сакырложашым шавалтыза. Петыртыш дене петырен, 180градус марте ырыктыме духовкыш шындыза. Вўд шолаш пурymeке, тулым 120 градусыш иземдыза. Тыге 6 шагат шинчыктыза.

Кўктымö поланым сакырложашым шавалтен кочкын кертыда, когыльымат кўэшташ лиеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.11.2018 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пöрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (88362) 45-39-54. E-mail: marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

Н.В. Чузаев.

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлö лийын кертыт.

Серыш-влак мöнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

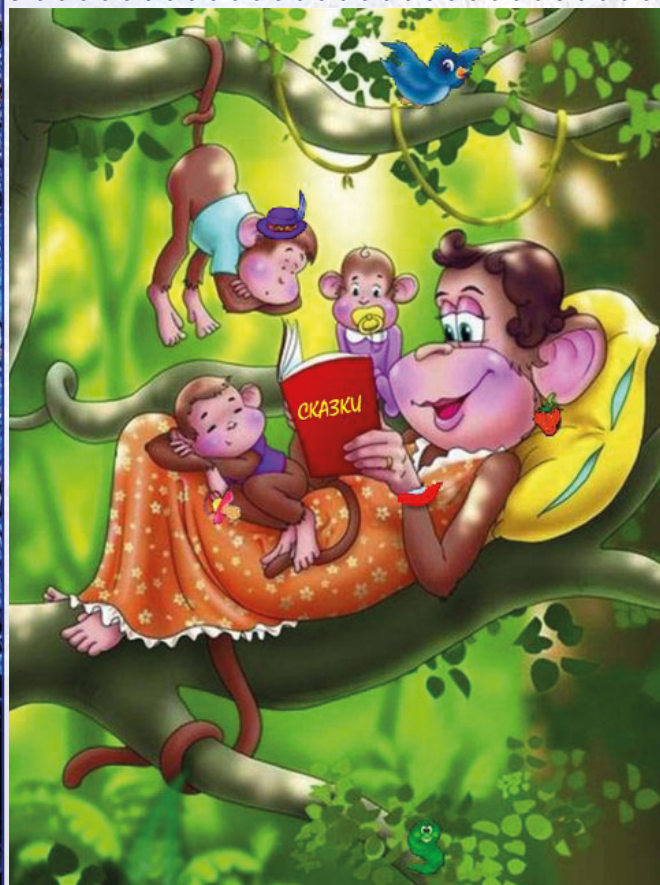

АВАМЛАН

Эн поро да сай йолташ
 Улат тый мыйын, аваем.
 Лиеш тылат чыла ойлаш,
 Почаш падыраш изи чонем.
 Пеш писын жап йога,
 Эрта эн шерге пагыт.
 Тылат, авай, эре йоча
 Шке икшыветше кодыт.
 Туткарыш але ойгыш
 Логалынат гын йонылыш.
 Кеч йүштö лийже, шокшо,
 Ава – үшанле польш.
 Черле тыйын икшывет –
 Йүд ометым йомдарет.
 Шыргыжеш гын, куанет,
 Юмылан таум ыштет.
 Ош тўняшке шочметлан,
 Чевер кечым ужметлан
 Огеш күл мондаш ойлаш
 Поро мутым, шыматаш.

Мария Яковлева.
 Морко район, Арын села.

Куанен чыялмена

10 ойртемим кычал му

